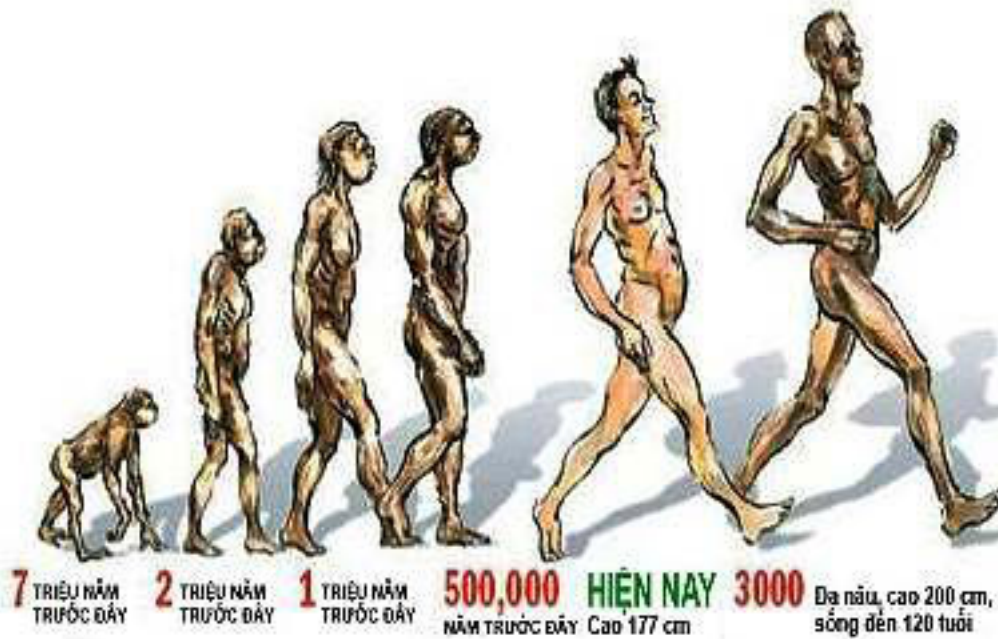

M̄ t trong nh̄ ng đ̄ t phá c̄ a khoa h̄ c th̄ gī i năm 2009 là vī c tìm th̄ y m̄ t sinh v̄ t đ̄ c cho là t̄ tiên x̄ a nh̄ t c̄ a loài nḡ i, và ch̄ ng minh r̄ ng nh̄ n lō i không tī n hóa t̄ tinh tinh.

Tìm th̄ y t̄ tiên c̄ x̄ a nh̄ t c̄ a loài nḡ i

Quá trình tiến hóa của con người

M̄ t trong nh̄ ng đ̄ t phá c̄ a khoa h̄ c th̄ gī i năm 2009 là vī c tìm th̄ y m̄ t sinh v̄ t đ̄ c cho là t̄ tiên x̄ a nh̄ t c̄ a loài nḡ i, và ch̄ ng minh r̄ ng nh̄ n lō i không tī n hóa t̄ tinh tinh.

Trong sū t vài th̄ p k̄ qua, nhī u nhà khoa h̄ c trên th̄ gī i v̄ n tin r̄ ng l̄ ch s̄ loài nḡ i b̄ t đ̄ u cách đây ch̄ ng 3,2 trī u năm và chúng ta tī n hóa t̄ tinh tinh. Nh̄ ng vào tháng 10, gī i kh̄ o c̄ h̄ c x̄ o khi các nhà khoa h̄ c c̄ a Đ̄ i h̄ c California (M̄) công b̄ hình ã nh khung x̄ ã ng hoàn ch̄ nh c̄ a m̄ t sinh v̄ t đ̄ c cho là “t̄ tiên c̄ x̄ a nh̄ t c̄ a loài nḡ i” trên t̄ p chí *Science*

. V̄ i nh̄ ng ngón tay thon dài, thân hình cao 1,2m và chī c s̄ khá nh̄ ,

Ardipithecus ramidus

(hay Ardi) là b̄ x̄ ã ng hóa th̄ ch đ̄ ng v̄ t gī ng nḡ i có niên đ̄ i cao nh̄ t mà gī i khoa h̄ c tìm th̄ y. Sinh v̄ t thū c gī ng cái này t̄ ng s̄ ng cách đây 4,4 trī u năm. K̄ t qū phân tích

gene c̄ a "Ardi" ch̄ ng t̄ loài nḡ i và tinh tinh có t̄ tiên chung.

Phát hī n n̄ c trên m̄ t trắng

Các nhà khoa h̄ c c̄ a C̄ quan Hàng không vũ tr̄ M̄ (NASA) đã tuyên b̄ : "N̄ c có trên m̄ t trắng" vào ngày 14/11/2009, sau khi tàu vũ tr̄ c̄ a NASA phóng m̄ t tên l̄ a xū ng c̄ c nam m̄ t trắng. Phát hī n này m̄ ra m̄ t k̄ nguyên m̄ i trong l̄ ch s̄ chinh ph̄ c vũ tr̄ c̄ a loài nḡ i. K̄ t qū phân tích cho th̄ y n̄ c t̄ n t̄ i trên m̄ t trắng v̄ i kh̄ i l̄ ng r̄ t l̄ n. V̄ n̄ đã làm b̄ n ra ít nh̄ t 94,5 kg n̄ c và đó m̄ i ch̄ là k̄ t qū ban đ̄ u.

N̄ u l̄ ng n̄ c trên m̄ t trắng đ̄ i dào, loài nḡ i có th̄ bī n hành tinh này thành tr̄ m đ̄ ng chân c̄ a phi thuȳ n trong các chuȳ n thám hī m vũ tr̄ b̄ ng cách xây đ̄ ng căn c̄ trên đó. Các phi hành gia có th̄ dùng n̄ c trên m̄ t trắng đ̄ ū ng; đ̄ i n phân n̄ c đ̄ t̄ o ra oxy và hydro – hai đ̄ ng nhiên lī u dành cho tên l̄ a đ̄ y. Ngoài ra các nhà du hành còn có th̄ dùng khí oxy đ̄ th̄ .

Nhà toán h̄ c Vī t Nam gī i quȳ t bài toán th̄ k̄

Công trình ch̄ ng minh "B̄ đ̄ c̄ b̄ n ch̄ ng trình Langland" c̄ a giáo s̄ toán h̄ c Ngô B̄ o Châu năm nay đ̄ c t̄ p chí uy tín *Time* vinh danh là m̄ t trong 10 phát hī n khoa h̄ c tiêu bī u nh̄ t 2009 trên th̄ gī i.

Ch̄ ng trình Langlands là m̄ t lý thuȳ t đ̄ y tham v̄ ng nh̄ m k̄ t n̄ i hình h̄ c và s̄ h̄ c – hai nhánh quan tr̄ ng trong toán h̄ c. Công trình nghiên c̄ u c̄ a B̄ o Châu đã "b̄ c m̄ t cây c̄ u cho bī t bao nhà khoa h̄ c", nh̄ l̄ i nh̄ n xét c̄ a *Time*.

S̄ h̄ i sinh c̄ a c̄ máy l̄ n nh̄ t hành tinh

Máy gia t̄ c h̄ t l̄ n (Large Hadron Collider) là c̄ máy to nh̄ t và ph̄ c t̄ p nh̄ t mà con nḡ i t̄ ng ch̄ t̄ o. Nó đ̄ c thī t k̄ đ̄ th̄ c hī n th̄ nghī m khoa h̄ c l̄ n nh̄ t trong l̄ ch s̄ loài

nḡ i: mô ph̄ ng v̄ n̄ đã khai sinh vũ tr̄ . Đ̄ ch̄ t̄ o máy gia t̄ c h̄ t l̄ n, Trung tâm nghiên c̄ u h̄ t nhân châu Âu (CERN) ph̄ i lên k̄ hō ch trong 25 năm. H̄ n 10.000 nhà khoa h̄ c và k̄ s̄ t̄ h̄ n 100 n̄ c tr̄ n th̄ gī i đã tham gia vào đ̄ án ch̄ t̄ o.

Cū i năm ngoái, máy gia t̄ c h̄ t l̄ n b̄ t đ̄ u hō t đ̄ ng và các lū ng proton đã di chuȳ n trong c̄ máy. Nh̄ ng 9 ngày sau nó ph̄ i nḡ ng hō t đ̄ ng vì m̄ t s̄ c̄ k̄ thū t. Công vī c s̄ a ch̄ a kéo dài h̄ n m̄ t năm. Vào ngày 20/11/2009 máy hō t đ̄ ng tr̄ i.

S̄ h̄ i sinh c̄ a nó khī n gī i khoa h̄ c tr̄ n kh̄ p hành tinh th̄ phào nh̄ nh̄ m. Ba ngày sau đó s̄ va ch̄ m tr̄ c dī n gī a các h̄ t proton đã đ̄ c ghi nh̄ n.

Nh̄ t th̄ c toàn ph̄ n dài nh̄ t th̄ k̄

Trong nh̄ t th̄ c ngày 22/07/09, th̄ i gian t̄ i đa mà m̄ t tr̄ i b̄ che khū t là 6 phút 39 giây. Đây là nh̄ t th̄ c toàn ph̄ n dài nh̄ t th̄ k̄ 21. Ph̄ i t̄ i t̄ n năm 2132 loài nḡ i m̄ i có c̄ h̄ i ch̄ ng kī n nh̄ t th̄ c toàn ph̄ n có th̄ i gian t̄ ng đ̄ ng.

M̄ t ph̄ n r̄ ng l̄ n c̄ a trái đ̄ t, tr̄ i dài t̄ n Đ̄ đ̄ n Trung Qū c và Kiribati tr̄ n Thái Bình Đ̄ ng, có th̄ nhìn nh̄ t th̄ c l̄ n này. Vī t Nam cũng quan sát đ̄ c hī n t̄ ng này.

Robot đ̄ u tiên t̄ nghiên c̄ u khoa h̄ c

Khoa h̄ c v̄ trí thông minh nhân t̄ o có m̄ t b̄ c tī n dài trong năm 2009, khi Adam – m̄ t robot do các chuyên gia Anh ch̄ t̄ o – tr̄ thành nḡ i máy đ̄ u tiên trong l̄ ch s̄ t̄ tìm ra tri th̄ c khoa h̄ c hoàn toàn m̄ i mà không c̄ n t̄ i s̄ h̄ tr̄ c̄ a con nḡ i. K̄ t̄ tháng 4, nó t̄ tī n hành th̄ nghī m v̄ c̄ ch̄ trao đ̄ i ch̄ t̄ c̄ a men bia, suy lū n sau khi bī t k̄ t qū th̄ nghī m và lên k̄ hō ch cho l̄ n th̄ nghī m tī p theo.

Robot đã h̄ tr̄ nḡ i trong các nghiên c̄ u khoa h̄ c sū t nhī u th̄ p k̄ qua. Song Adam là nḡ i máy duy nh̄ t t̄ th̄ c hī n t̄ t c̄ các b̄ c trong nghiên c̄ u, t̄ đ̄ t gī thuȳ t t̄ i tī n hành

thực nghiệm. Nhưng người chỉ ra Adam không đơn thuần tìm năng của trí tuệ nhân tạo không có giới hạn và một ngày nào đó máy móc có thể phát minh ra một thứ vĩ đại hơn người kém gì thuyết tương đối của Albert Einstein.

Chức công nghệ lớn nhất từ trước tới nay

Nổi bật trong các số kiến khoa học trong năm 2009 là Techmart Việt Nam ASEAN+3, với sự tham dự của 650 đơn vị. Đây là hội chợ quốc tế đa ngành lớn nhất từ trước tới nay. Chức kiến mới nổi sôi động trong trao đổi kiến thức và chuyển giao công nghệ, Bộ trưởng KH&CN Hoàng Văn Phong khẳng định: Khoa học công nghệ đã có vị thế mới.

Hội chợ đã thành công vượt mong đợi, và "cho thấy nhu cầu bức xúc của xã hội và khoa học và công nghệ", Bộ trưởng nhấn mạnh.

Bộ Khoa học và công nghệ đánh giá đây là một trong những số kiến nổi bật của ngành năm 2009.

Việt Nam lớn đầu tham gia Giỏ Trái đất

Năm 2009, Việt Nam lớn đầu tiên tham gia chiến dịch toàn cầu Giỏ Trái đất, với sự hưởng ứng của 6 thành phố Hà Nội, Huế, Hội An, Cần Thơ, An Giang, Nha Trang và TP HCM. Trong một giờ đồng hồ, hàng triệu người dân và nhiều công trình công cộng nối tiếp trên khắp các địa phương đã tắt đèn, hưởng ứng khẩu hiệu "Tắt đèn, bật thông minh lại" nhằm giảm thiểu khí thải.

"Giỏ Trái đất" đã giúp nhiều người nhận thức được mối liên hệ giữa sự dùng năng lượng và biến đổi khí hậu. Mọi cá nhân chỉ với một việc làm đơn giản như tắt đi một bóng đèn không cần thiết cũng có thể đóng góp vào nỗ lực chung giữ gìn quy tắc văn minh môi trường sạch đẹp toàn cầu.

Lớn đầu công bố 3 kịch bản về Biến đổi khí hậu và nỗ lực giảm thiểu

Nồng độ biển sâu dâng 75 cm và nước chìm mặt phẳng năm diện tích đáng báo động sông Cửu Long vào cuối thế kỷ - đây là nội dung của một trong ba kịch bản về biển dâng khí hậu và nồng độ biển dâng, do Bộ Tài nguyên và Môi trường công bố lần đầu tiên vào tháng 9 vừa rồi. Việt Nam là một trong 5 quốc gia chịu ảnh hưởng nặng nề nhất của biển dâng khí hậu. Việc công bố các nguy cơ giúp cho các cơ quan và công chúng hiểu rõ tình hình lại của môi trường sống và chuẩn bị tốt để đối phó.

Theo các chuyên gia, kịch bản biển dâng khí hậu và nồng độ biển dâng đáng xây dựng, tính toán dựa trên kịch bản phát thải khí nhà kính. Theo đó, có ba kịch bản biển dâng khí hậu tại Việt Nam đáng xây dựng dựa trên ba kịch bản phát thải, đó là phát thải thấp, phát thải trung bình và phát thải cao.

Phát hiện 163 loài mới ở lưu vực Mekong

Vào tháng 9 năm 2009, Quỹ Bảo tồn thiên nhiên quốc tế thông báo các nhà khoa học phát hiện 100 loài cây, 28 loài cá, 18 loài bò sát, 14 loài lưỡng cư, hai loài động vật có vú và một loài chim trong lưu vực sông Mekong. Trong số 163 loài mới có nhiều loài phân bố ở Việt Nam như tắc kè da báo (đèo Cát Bà), dơi mũi ngắn (ở khu vực đông nam nước ta), cây xù xì (dãy núi Trường Sơn), rắn da vằn (đèo Hòn Sơn, Kiên Giang).

Trong giai đoạn 1997-2007, trung bình mỗi năm các nhà khoa học chỉ tìm thấy 106 loài./.

